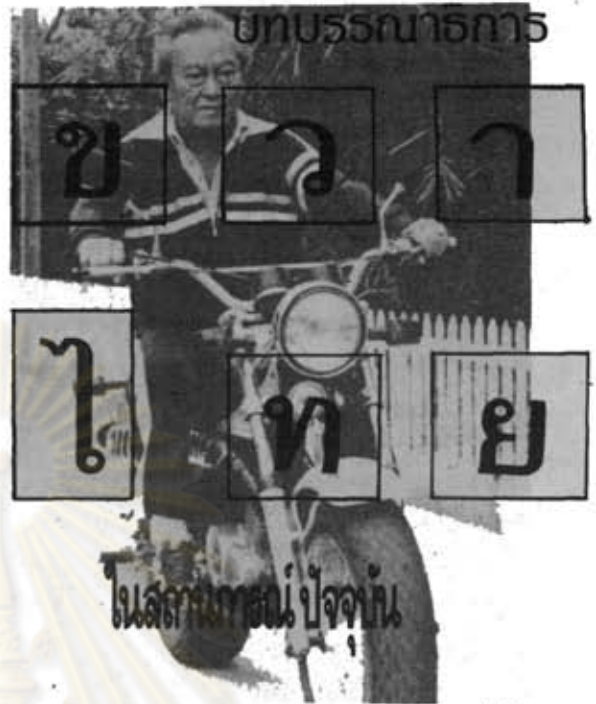

ความนำ

“นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง” “ทหารไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง” ฯลฯ... คำขวัญทางการเมืองที่ได้รับการชูธงมาอย่างสม่ำเสมอจากนักศึกษาในระยะหลังนี้ แม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งใหม่เพราะเป็นการเสนอหลักการขั้นพื้นฐานธรรมดา แต่ทว่าการที่แกนนำของนักศึกษาได้เดินทางไปพบ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณที่บ้านพักและกล่าวว่า “เราจะยืนเคียงข้างท่าน”(1) เป็นสิ่งที่มีนัยพิเศษหลายอย่าง

ภาพลักษณ์ดังกล่าว ได้แสดงถึงสิ่งที่是一切ความขัดแย้งเล็ก ๆ ที่ซ่อนอยู่ภายในและอารมณ์ขันในเชิงเสียดสีที่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจการเมืองไทยมาโดยตลอด ที่ว่าอยู่มาวันหนึ่ง นักศึกษาที่กล่าวได้อย่างเต็มปากว่าเป็นหัวขบวนพลังฝ่ายก้าวหน้า ก็หันไปสนับสนุนพรรคชาติไทย พรรคการเมืองที่กล่าวได้อย่างเต็มปากอีกเช่นกันว่าเป็นหัวขบวนของ “ชาวไทย” สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กลุ่มความคิดทฤษฎีกระแสหลักหรือทวนกระแสสำนักโต จะอธิบายภาพลักษณ์นี้อย่างไร แต่สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สิ่งนี้น่าจะเป็นคำอธิบายพลังของการดำรง

อยู่อย่างมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ พลังที่เกื้อหนุนการทำลายใหม่ ๆ ทุกรูปแบบในปัจจุบัน และพลังนี้จะเป็นแกนนำในการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สร้างสรรค์ในอนาคต พลังดังกล่าวคือ “ชาวไทย” นั่นเอง

ชาวไทยกับการก่อรูปในกระแสเศรษฐกิจการเมืองปัจจุบัน

เมื่อปี 2517 หรือเมื่อ 14 ปีมาแล้ว พรรคชาติไทยก่อตั้งขึ้นจากระบบครอบครัว จากตระกูล อติเรกสาร ชุณหะวัณและทรัพย์รังสี และในขณะนั้นน่าจะกล่าวได้ว่า มีบทบาททางการเมืองอยู่ไม่ใช่น้อย ทั้งนี้เพราะจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคที่ได้จากการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งคือ ปี 2518 และ 2519 ได้เพิ่มขึ้นจาก 28 คน เป็น 58 คน(2)

¹ Nanya Pancharoen. "Arivival of student action", *The Nation*. (August 7, 1988) p. 6

² บุญกลม ดงบังสถาน. "อนาคตพรรคชาติไทย/อำนาจเบ็ดเสร็จของเด็กเสี้ยวทหาร" *ฐานเศรษฐกิจ*. (11-16 กรกฎาคม

๒ เศรษฐศาสตร์การเมือง

อย่างไรก็ตาม บทบาททางการเมืองของ พรรคชาติไทยมิใช่จะเกี่ยวพันกับระบบรัฐสภา เท่านั้น พรรคชาติไทยก่อรูปขึ้นมา ในช่วงเวลา ที่เกิดช่องว่างอำนาจที่ระบอบ ถนนม-ประภาส พังทลายลงอันเนื่องมาจากการปฏิวัติเดือนตุลาคม 2516 แต่ในขณะเดียวกันพรรคการเมืองพรรคนี้ ได้กลายเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ สอดประสาน “ชาวไทย” ทั้งที่เป็นกลุ่มความคิด องค์กรจัด ตั้งต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ **พิทักษ์ รักษาระบบเดิมพร้อมกับการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะจากฝ่ายซ้าย และขบวนการก้าวหน้าทั้งหลาย**

ช่วงระยะเวลาดังกล่าว แนวความคิด “ชาว พินชาติซ้าย” ของพรรคชาติไทยไม่ขัดแย้งกันเลย ครบ กลุ่มความคิดของนายทหารที่ทำงานต่อต้าน คอมมิวนิสต์ในกองทัพ เช่น พลเอกสายหยุด เกิดผล พลเอก วัลลภ โรจนวิสุทธิ พลเอกประจวบ สุนทรางกูร พลเอกสันต์ จิตรปฏิมา พลโทวิฑูรย์ ยะสวัสต์⁽³⁾

พร้อมกันนั้น องค์กรจัดตั้งฝ่ายขวาในสมัย นั้น เช่น กลุ่มนวพล ภายใต้การนำ พระอุดม ฌณาภิรักษ์ (กิตติวุฒโฒภิกขุ)⁽⁴⁾ กลุ่มลูกเสือ ชาวบ้านภายใต้การนำของ พล.ต.ต.เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน⁽⁵⁾ กระทิงแดงของพล.ต.สุตสาย หัสดิน ⁽⁶⁾ ต่างก็มีกิจกรรมทางการเมือง ที่สัมพันธ์ทั้งโดยตรงและอ้อมกับแนวคิด “ชาว พินชาติซ้าย” ของพรรคชาติไทยด้วย ดังนั้นกิจกรรม ทางการเมืองของ “ชาวไทย” ในช่วงปี 2516 ถึงปี 2519 ทั้งที่เป็นการทำงานทางความคิดและปฏิบัติ การทางการเมือง น่าจะกล่าวได้ว่าหัวขบวนคงไม่ พ้นพรรคชาติไทยไปได้

อย่างไรก็ตามหลังจากเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2519 แม้กระแสน้ำจะตกต่ำลงอันเนื่องมาจากการปราบปรามอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง พร้อมทั้งเกิดจากข้อผิดพลาดภายในองค์กรด้วยก็ตาม การก้าวขึ้นมาสู่อำนาจและมีโอกาสบริหารประเทศ ช่วงระยะเวลาหนึ่งของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัย-วิเชียร แทนที่จะเกื้อหนุนให้ “ชาวไทย” ซึ่ง รวมไปถึงหัวขบวนอย่างพรรคชาติไทยด้วย แต่ กลับสร้างปรากฏการบางอย่างที่หยุดชะงักการเติบโต ของกลุ่มเหล่านี้ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

³ Norman Peagan. "Rumblings from the Right". *Far Eastern Economic Review*. (July 25, 1975) p.13

⁴ **ฐานเศรษฐกิจ**. (27 ตุลาคม-1 พฤศจิกายน 2529)

⁵ "Pol Maj. Gen. Chareonrit Chamrasromarn", *Who's who in Thailand*. Vol.5 No.6 (June 1977) p.26-28

⁶ Norman Peagum *op.cit.*, p.14

ประการแรก การมีนโยบายที่แข็งกร้าวจนเกินไปตลอดจนสถานการณ์แบบ “ชาวพิฆาตซ้าย” ล้าสมัยแล้ว ทำให้รัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ในสมัยนั้นได้สร้างความขัดแย้งระหว่างฝ่ายขวาด้วยกันเอง โดยเฉพาะในระดับบน กลุ่มยังเติร์ก และกลุ่ม 24 นายพลของกองทัพไทยที่ก่อกระแสและผลักดันจนเกิดรัฐประหารในปี 2520 เป็นเครื่องยืนยันความขัดแย้งนี้ได้เป็นอย่างดี

ประการต่อมา แม้ว่าพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จะเข้ามาบริหารประเทศในแนวทางที่ยืดหยุ่นและผ่อนปรนลงอย่างมากก็ตาม แต่การเข้ามาบริหารประเทศของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ที่นาน 8 ปีเต็ม ๆ ได้ผลักดันให้ระบบคนกลางเกิดขึ้น สิ่งนี้ได้ชะลอการเติบโตของกลุ่มพลังอื่น ๆ ไปด้วย และในที่นี้หมายรวมถึง การเติบโตของพรรคชาติไทยด้วย

เหตุผลทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น แม้พรรคชาติไทยจะยังคงอยู่โดยไม่ได้ถูกทำลายลงไป แต่ทว่าก็มีผลให้ “ชาวไทย” อย่างพรรคชาติไทยชะลอบทบาทของตนลง โดยเฉพาะในช่วงกระแสความขัดแย้งระดับบนรุนแรงและช่วงที่ “ระบบคนกลาง” เกิดขึ้นและดำเนินมาสืบเนื่องพอควร

การกลับมาอีกครั้งหนึ่งของพรรคชาติไทย

หลังการเลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531 เราได้รัฐบาลใหม่ ภายใต้การนำของพรรคชาติไทย นักการเมือง นักวิชาการ กลุ่มพลังต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า อดีตและปัจจุบันของพรรคนี้จะนำสังคมไทยไปสู่สิ่งที่ดีกว่าโดยอ้างว่าพรรคชาติไทยมีประสบการณ์ทางการเมืองมากพอสมควร โดยที่เคยเป็นผู้นำทางการเมืองในระดับสูงมาแล้วในช่วงปี 2490 อีกทั้งเคยเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจต่อเศรษฐกิจไทยอย่างดี เพราะเคยร่วมกับพ่อค้าคนจีนบางกลุ่มบริหารรัฐวิสาหกิจสำคัญ ๆ สมัยนั้นมากมาย⁽⁷⁾ ในขณะเดียวกันก็มีการเสนอความเห็นเพิ่มเติมไปอีกว่า ในปัจจุบันภารกิจของพรรคชาติไทย คือการประดับประดองการปกครอง ที่สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการระดับกลางและเล็กเกิดขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจไทยที่สลับซับซ้อนมากกว่า 40 ปีที่แล้ว⁽⁸⁾ ความเชื่อดังกล่าวเป็นความจริงหรือมายาภาพกันแน่

ประการแรก การกลับมาอีกครั้งหนึ่งของพรรคชาติไทย เป็นการกลับมาในช่วงจังหวะของการทำหน้าที่ลดทอนความขัดแย้งภายในของ “ชาวไทย” ด้วยกันเอง สิ่งที่เคยเกิดขึ้นใน 8 ปีที่ผ่านมาเช่น การใช้กำลังเพื่อทำการรัฐประหารทั้ง 2 ครั้ง การปลดผู้บัญชาการทหารบกออกจากตำแหน่ง การยุบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ปราบปรามการก่อการกำเริบ พรรคชาติไทยเสนอทางออกด้วยการมอบความเป็นอิสระให้กองทัพอย่างแท้จริง ทั้งการโยกย้ายตำแหน่งในกองทัพ การจัดสรรตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีให้เสมือนเป็นตัวเชื่อมระหว่างกองทัพกับรัฐบาล รวมตลอดถึงการทลายเพดานที่เคยกั้นกลางระหว่างตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกกับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมด้วย

⁷ -จอมพล ผิน ชุณหะวัณ แบบฉบับนักการทหารธุรกิจยุคแรกๆ. ผู้จัดการรายสัปดาห์ (8-14 สิงหาคม 2531) หน้า 11

⁸ -ชีวประวัติพิศดาร! ชาตินิยม ชุณหะวัณ- ผู้จัดการรายสัปดาห์ (8-14 สิงหาคม 2531) หน้า 11-12

ประการต่อมาคือการประสานบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่รายล้อมพรรคชาติไทยอยู่ทั้งในส่วนกลางและชนบทให้กระชับเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพราะความคิดในการ “บริหารทุน” ของพรรคชาติไทยไม่ใช่ระบบเอกสิทธิ์ ไม่ใช่การขาดวิญญานของผู้ประกอบการเหมือนเมื่อ 40 ปีก่อนแล้ว ในปัจจุบันประสิทธิภาพของการดำรงตำแหน่งในกระทรวงอุตสาหกรรมมานานนับ 10 ปี ตลอดจนการเรียนรู้ “การบริหารทุน” กับญี่ปุ่นซึ่งร่วมทุนกันทำอุตสาหกรรมกระจกและอุตสาหกรรมสิ่งทอมานาน ทำให้ระบบคิดเกี่ยวกับ “การบริหารทุน” ของคนเหล่านี้เปลี่ยนไปจากเดิมมาก ดังนั้นพรรคนี้จึงยังคงสนับสนุน “การบริหารทุน” ทั้งที่เป็นของเก่าที่คุ้นเคยมานานยังคงอยู่ต่อไป เช่น ก่อสร้าง กระจก สิ่งทอ ทั้งที่เป็นของหนัก ๆ เช่น หินเกลือ ชุดเจาะน้ำมัน⁹) ก็ยังคงดำเนินต่อไป และทั้งที่เป็นของเบา ๆ แต่กำลังจะเป็นอนาคตของสังคมไทยเช่น โทรคมนาคม ก็กำลังดำเนินไปเช่นกัน

“การบริหารทุน” สมัยใหม่ของพรรคชาติไทย เกื้อหนุนการเจริญเติบโตกับกลุ่มทุนในภูมิภาค แม้ว่าระยะนี้จะกระจุกตัวอยู่เฉพาะส่วนฐานทางการเมืองของตนก็ตาม เราจะปฏิเสธได้อย่างไรว่า กลุ่มทุนในจังหวัดนครราชสีมา เช่น กลุ่มจอมสุรางค์ กลุ่มเชิดชัยอุตสาหกรรม กลุ่มสุนารีค้าไม้ กลุ่มบีเอส แบตเตอรี่¹⁰) จะไม่มีวันพัฒนาตนเองทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองระดับชาติ หรือแม้แต่ว่าระดับระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่พรรคชาติไทยกำลังจะเปลี่ยนสนามรบทุกสนามเป็นสนามการค้า กลุ่มเหล่านี้ก็จะเป็กลุ่มแรก ๆ ที่ลิ้มรสความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ความลวงท้าย

ความพอดีของการเข้ามาของพรรคชาติไทย ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งก็คือการกลับมาอีกครั้งของ “ชาวไทย” ในรูปแบบใหม่ที่เข้ามาลดทอนความขัดแย้งระหว่าง “ชาวไทย” ด้วยกันเองเช่นในกองทัพ ในองค์กรทางศาสนาฝ่ายต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็ผลักดัน “การบริหารทุน” สมัยใหม่ให้ดำเนินต่อไป พร้อม ๆ กับเกื้อหนุนกลุ่มทุนต่าง ๆ ให้พัฒนาตัวขึ้น

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การกลับมาอีกครั้งหนึ่งของ “ชาวไทย” ในด้านตรงกันข้ามคือ ตัวชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการเบียดขับพลังก้าวหน้าอื่น ๆ ให้ตกเวทีทางประวัติศาสตร์ไปอย่างสมบูรณ์นั่นเองเช่นทุกวันนี้ ถ้าพลังเหล่านี้ไม่ตายไปเองอย่างนักศึกษาที่ไม่รู้จะซุรงอะไรแล้ว “ชาวไทย” ก็จะจัดตั้งองค์กรของตนขึ้นมาซ้อนทับในองค์กรก้าวหน้า เช่นกรณีของกรรมกรในปัจจุบันในขณะเดียวกันกลุ่มความคิดทางสังคมอื่น ๆ เช่น กลุ่มที่สนใจปัญหาสตรี ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาสิทธิเสรีภาพและอื่น ๆ ก็จะถูกทำให้กระจัดกระจายและไร้ทิศทางจนขาดพลังไปในที่สุด

“ชาวไทย” ในปัจจุบันได้แปรรูปจาก “กลุ่มความคิด” สู่ “องค์กรจัดตั้ง” ได้แปรเปลี่ยนการทำงานเฉพาะกิจที่ตอบโต้สถานการณ์ซ้ำจืดมาสู่การทำงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ในฐานะแกนนำของรัฐบาลชุดใหม่ และในที่สุดพลังนี้ก็จะ **เป็นแกนนำในการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สร้างสรรค์ในอนาคตในที่สุด**

⁹ โดยบริษัท ไทโรลด์ เทอร์ล โคออร์ปอเรชัน จำกัด อ้างจาก “ชีวประวัติพิศดาร! ชาตินาย ชุนทะวัน” ผู้จัดการรายสัปดาห์ (8-14 สิงหาคม 2531) หน้า 11-12

¹⁰ “ฆ่าแหละอาณาจักร...ชาติไทยในเมืองย่าโม” ประชาชาติธุรกิจ (17 สิงหาคม 2531) หน้า 15